

Petrol Politikaları: Rusya Orta Doğu'daki Enerji Rüyasını Nasıl Gerçekleştiriyor?

Yury Barmin

Özet: Moskova, küresel enerji endüstrisi açısından petrol ve doğal gaz piyasalarındaki payını arttırmayı gözetirken petrol ticaretinden sağladığı kazancın azalmamasını da garanti altına almak istiyor. Rusya bir yandan bu durumu akılda tutarak diğer yandan da piyasaların adil bir şekilde bölüştürülmesi ve herkesin ortak kazanç sağlaması prensibiyle Orta Doğu'daki rakiplerine uyum sağlama politikasını sürdürüyor. Nitekim bu anlamda Moskova, petrol üretimini azaltmaya dair Suudi Arabistan ile neredeyse imkânsız bir müzakere yürüttü ve Avrupa gaz piyasasındaki çıkarlarını korumak adına Türkiye ile tüm zorluklara rağmen bir antlaşma yaptı. Bu adımlar Rusya ve bölgedeki diğer ülkelerin "dostluk gibi görünen düşmanlıklarına" rağmen bir şekilde küresel enerji piyasasındaki dengeleri korumanın yollarını aradığını gösteriyor.

Rus otoriteleri, Mayıs 2009'da Ulusal Güvenlik Stratejisi'nin [1] yeni bir versiyonunu yayımladılar ki söz konusu stratejinin sunduğu fırsat ve zorlukların detaylı şekilde ele alınması suretiyle ilk kez enerji meselesine bu belgede yer verilmiş oluyordu. O dönem içerisinde 8 yıl aradan sonra Moskova için beliren yeni sayılabilecek bir dizi tehdit göz önüne alındığında bu Strateji Belgesi, zamanın şartlarına uygun gözüküyordu ancak Orta Doğu'dan Avrupa'ya artan enerji transferinin Rusya için büyük bir tehdit oluşturduğunu ortaya koyuyordu. Böyle bir şerh şimdide dek Rusya Federasyonu'nun 2030 Enerji Stratejisi de dahil olmak üzere başka hiçbir resmi Rusya belgesinde yer almadı [2]. Bu, Moskova'nın bölgedeki ortaklarına uyum sağlamak için tercih ettiği stratejinin sınırlarını belirliyordu. "Dostlarını yakınında, düşmanlarını ise daha da yakınında tut" sözü muhtemelen Kremlin'in Orta Doğu'daki enerji stratejisini tarif etmenin en iyi yolu olduğu söylenebilir.

ABD'nin artan yerel petrol üretimi ve haliyle Körfez'den ithal ettiği ham petrol miktarının azalması, Orta Doğu'daki enerji endüstrisinin manzarasını değiştiriyor. Petrol piyasalarındaki istikrarsızlıklar; üreticileri, yeni müşteriler bulma konusunda daha âtıl bir duruma soktu ve bu durum, üreticilerin Avrupa'da Rusya'nın petrol ve doğal gaz tekeliyle rekabet etmeye başlaması sebebiyle Rusya açısından bir tehdit teşkil ediyor. Fakat Suudi Arabistan, Katar ve İran gibi enerji tedarikçisi ülkeler sahip oldukları ve tehlike altındaki endüstrilerine istikrar kazandırmaya çalışıyorlar ve enerji piyasasını paylaşmak hususunda daha fazla müzakere etmek niyetindedir. Nitekim söz konusu oydaşım, Moskova ile üzerinde antlaşmaya varılan bir durum. Devasa petrol ve doğal gaz gelirleri, 2000'lerde Rusya'ya şimdilerde olduğu

gibi ekonomik kriz durumlarında bile oldukça yararlı olan rezerv fonlar yoluyla tampon oluşturma şansı verdi. Bu rezervler hızla tükeniyor ve bununla birlikte, bazı tahminlere göre fonlardan biri 2017'nin sonuna kadar bitebilir [3]. Bu yüzden Moskova, petrol fiyatlarını yukarı çekmenin ve uzun vadeli finansal planlara müsaade edecek tahmin edilebilir bir küresel enerji piyasası oluşturmanın imkanlarını arıyor.

2015'teki petrol fazlası, Orta Doğu devlerinin Rusya için bir tehdide karşılık geldiğini ortaya çıkardı ve Avrupa ile Asya'daki müşteriler için rekabet piyasalarını tabiri caizse kızıştırdı

Bir Dış Politika Aracı Olarak Enerji

2015'teki petrol fazlası, Orta Doğu devlerinin Rusya için bir tehdide karşılık geldiğini ortaya çıkardı ve Avrupa ile Asya'daki müşteriler için rekabet piyasalarını tabiri caizse kızıştırdı. Geçtiğimiz iki yılda Orta Doğu'daki rakipler, Avrupa'ya olan petrol transferlerini arttırma hususunda oldukça hevesliydi. Rusya'nın Avrupa'daki genel piyasasından bu ülkelerin daha fazla pay almaya başlamasına yol açan durumun birkaç sebebi var: Her şeyden önce, ham petrolün düşük fiyatı, kaynakları depolamayı ekonomik olarak olanaksız kılıyor ve şirketleri ellerindeki tamamını satmaya teşvik ediyor ki bu da rekabet halinde olanlara zarar veriyor. İkincisi, petrolün denizden taşınması şu an son derece ucuz, bu da Orta Doğu'daki üreticilerin Avrupa pazarı için mücadele etmeye daha istekli olduğu anlamına geliyor.

28 üyesi ile dünyanın en büyük doğal gaz ithalat piyasasını oluşturan Avrupa Birliği (AB), doğal gazının yüzde 40'ına [4] ve ham petrolünün yüzde 36'sına [5] kadarını ithal ederek tarihsel anlamda Rusya'nın en istikrarlı müşterileri arasında yer aldı. Orta Avrupa'daki bazı devletler gibi Baltık ülkeleri de çok yakın bir zamana kadar tüm doğal

gaz ihtiyacını Rusya'dan temin ediyordu ki bu da onları, Rusya'nın petrol tedariki ile iç içe geçmiş politik beklentilerine tamamen bağımlı kılıyordu. Ukrayna krizinin akabinde AB, Moskova'ya aşamalar halinde bir dizi yaptırım uyguladı ve tedarikçi portföyünü çeşitlendirerek Rus enerji kaynaklarına olan bağımlılığını kırma planına koyuldu.

2015'te Suudi Aramco, Polonya'nın Gdansk limanında Avrupa'daki Rus enerjisi tekeliyle yarışma girişimiyle bu ülkeye ilk kez yaptığı petrol sevkiyatında sıcak bir şekilde karşılandı. Bunu, Mayıs 2016'da imzalanan kalıcı bir sözleşme izledi [6]. İran'a yaptırımların bir bölümünün askıya alınmasından sonra İran da Gdansk'da yeni açılan terminale 2 milyon varil ham petrol taşıyarak Avrupa'da yeni fırsatlar keşfetmek için harekete geçti. Avrupa'nın bir başka ülkesi ve aynı zamanda Rusya'nın dördüncü büyük petrol ihracat pazarı olan Macaristan da Irak Kürdistanı'ndan petrol ithalatını arttırdı.

Lojistiğe dair zorluklar İran ve Suudi Arabistan'ın Rusya'yı Avrupa pazarından çıkarmasını çok güç kılarken müşterilere daha düşük fiyatlar verme girişimleri Moskova'yı rahatsız edici sinyallerdi

Bu yeni tedarik rotaları, petrol fazlalığının petrol piyasasını nasılyeniden şekillendirdiğini ve Avrupalı müşterilerin Rusya'ya olan enerji bağımlılıklarına son vermek için ne tür yollara başvurabileceğini gösteriyor. Lojistiğe dair zorluklar İran ve Suudi Arabistan'ın Rusya'yı Avrupa pazarından çıkarmasını çok güç kılarken müşterilere daha düşük fiyatlar verme girişimleri Moskova'yı rahatsız edici sinyallerdi. Petrol ve doğal gaz ihracatının Rusya'nın bütçe gelirlerinin %50'sini oluşturması ve Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'sının (GSYİH) 2014'teki 2,1 trilyon dolar seviyesinden 2016'da 1,2 trilyon dolara kadar gerilemesi sebebiyle müşteri portföyünü korumak Rusya

AB ile halihazırda yaşadığı politik anlaşmazlıklara ve devam eden şiddetli çekişmelere rağmen Moskova'nın gözettiği şey, Rus tedarikçilerin Avrupalı müşterilere kendi şartlarını dayatabildiği mevcut durumu sabit kılmak ve bu durumu korumak için dur durak bilmeden mücadele etmeyi sürdürmektir

için zaruri bir hale gelmiş durumda. AB ile halihazırda yaşadığı politik anlaşmazlıklara ve devam eden şiddetli çekişmelere rağmen Moskova'nın gözettiği şey, Rus tedarikçilerin Avrupalı müşterilere kendi şartlarını dayatabildiği mevcut durumu sabit kılmak ve bu durumu korumak için dur durak bilmeden mücadele etmeyi sürdürmektir. Rusya'nın "dış" enerji tedarikçilerine sınırlamalar dayatmak istemesinin sebebi de bu nitekim. Öte yandan Moskova, kötüye giden ilişkileri sebebiyle, bunu AB ile müzakere etmek yerine Orta Doğu'da ortaya çıkan rakipleri ile anlaşma yapma yolunu tercih etti.

Bu bağlamda Rusya'nın Asya'ya enerji atağı olarak adlandırılan hamlesi, ülkenin uzun vadeli enerji planlamasını daha kalıcı ve öngörülebilir bir hale getirme hedefi olan iki katmanlı bir stratejiye karşılık gelmektedir. Şöyle ki Doğu Asya'da Çin, bu konseptin asıl kolonudur fakat Türkiye de muhtemelen Rusya'nın enerji hedeflerini sadece Avrupa'ya değil, Orta Doğu'ya da yaymasına yolu açacak önemli bir role sahip.

Zira Başkan Putin ve Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından 1 Aralık 2014'te imzalanan Türk Akımı Projesi de bu politikanın bir göstergesidir. Rusya ve Türkiye'yi birbirine bağlayan 1,100 kilometrelik bir boru hattına sahip bu proje ile senede 63 milyar metreküpe kadar doğal gaz taşınabileceği ve bunun büyük çoğunluğunun da daha sonra Türkiye üzerinden Yunanistan'a taşınacağı öngörülmüyor.

Bu hat, iddia edildiği kadarıyla Rusya'ya karşı Batı'nın yaptırımlarının bir parçası olarak AB'nin söz konusu projeye karşı yürüttüğü

lobinin neticesinde Vladimir Putin'in rafa kaldırdığı Bulgaristan'dan geçecek Güney Akımı'nın yerine önerildi [7]. Türkiye'nin artan doğal gaz talebi, Rusya'nın bu ülkenin yegâne enerji tedarikçisi olma hevesine temel oluşturuyor [8]. İran da ikinci büyük tedarikçi olarak Türkiye'yi Avrupa'ya doğalgaz taşımak için muhtemel bir bağlantı noktası olarak görüyor ki bu da Moskova ve Tahran'ın AB pazarındaki rekabette karşı karşıya gelmesi ihtimalini doğuruyor. Nitekim Türkiye'nin; Rusya'nın Avrupa için enerji denklemindeki merkeziliği, ilişkilerdeki mevcut kırılmaya rağmen Putin ve Erdoğan'ın aralarındaki buzları eritmeyi başarıp Türk Akımı Projesi'ni tekrar rayına sokmayı başarmasını büyük ölçüde açıklıyor.

Kremlin, Türkiye ile bir boru hattı projesi yürüterek aynı zamanda AB ile ilişkilerinde de elini kuvvetlendireceğini düşünüyor. Şu an itibariyle Avrupa başkentleri, Rus gazını Türk Akımı aracılığıyla almak konusunda ortak bir pozisyon deklare etmediler. Fakat bu boru hattı tam olarak işler hale geldiğinde Rusya, Avrupa'ya iki taraf arasındaki münakaşanın kilit noktalarından biri olan Ukrayna üzerinden gaz transferini kesmek niyetinde. Bunun kadar önemli olan bir başka husus da şu ki, Ankara'nın Rusya'nın enerji denklemine uyum sağlaması özünde, Avrupa'ya Türkiye üzerinden doğal gaz taşınması için planlanan Nabucco ve Katar-Türkiye boru hattı gibi birçok diğer alternatif boru hattı projesini imkânsız kılıyor. Moskova, rakip projeleri etkisiz hale getirerek ve AB'yi Rus gazına bağımlı olmaktan kurtaracak seçeneklerden yoksun bırakarak Avrupa enerji piyasasına kendi kurallarını dayatmayı umuyor ve Türkiye bu stratejide çok önemli bir rol oynuyor.

Enerji Diplomasisi

Rusya'nın enerji diplomasisi, iletişimi güçlendirme ve iş birliğini öne çıkarmanın yanı sıra potansiyel açısından büyük ihracatçı ülkelerle beraber küresel enerji piyasasında

istikrarı koruma motivasyonunu esas alıyor. Rusya yönetimi, Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) ile paylaşılan çalkantı içerisindeki bir enerji piyasasının bir gemi olduğunu ve bu sebeple oyunun kurallarının ortak bir şekilde kabul edilmesiyle bunun adil olarak düzenlenmesinin tüm enerji üreticilerinin gün geçtikçe daralan piyasadaki pay almasını sağlayacağını açık bir şekilde görüyor.

Moskova, rakip projeleri etkisiz hale getirerek ve AB'yi Rus gazına bağımlı olmaktan kurtaracak seçeneklerden yoksun bırakarak Avrupa enerji piyasasına kendi kurallarını dayatmayı umuyor ve Türkiye bu stratejide çok önemli bir rol oynuyor

Rusya'nın petrol piyasası üzerindeki kontrol mekanizmalarında kayda değer bir ağırlığı var fakat küresel piyasanın baskın bir oyuncusu olan OPEC'e üye olmayan bir ülke olarak mevcut pozisyonunda kalmaya devam ediyor. Bu ikili, tarihi olarak bir aşk-nefret ilişkisine sahiptir: Rusya düzenli bir şekilde bu birliğin toplantılarına katılmaya davet edilmiş ve bu örgütle üretim kesintileri konusunda iş birliği yapmaya birçok kez söz vermiş ancak Rusya'nın sözlerini yerine getirmemesi daha sık rastlanan bir şey olmuştur. Bu ilişki, Moskova'nın neden uzun süre OPEC'e karışık mesajlar yolladığını açıklayabilecek Rusya-Suudi dinamikleri merceğinden okunabilir.

Rusya ve Suudi Arabistan doğal rakiplerdir ve sürekli bir şekilde dünyanın en önde gelen petrol üreticisi olmak konusunda yarışıyorlar. Riyad, herhangi bir diğer ülkeden daha fazla petrol üreterek uzun bir süre zirvedeki yerini korudu ancak Mayıs 2016'da Rusya üretim konusunda Suudi Arabistan'ı geçebildi. Rusya, Kasım'a kadar Suudi Arabistan'ın günde 10,6 milyon variline karşılık günde 11,2 milyon varil ürettiyordu (Sovyetler Birliği'nin çöküşünden bu yana görülmemiş bir durumdu bu) [9]. Bu gelişme, iki ülke

dünyada ham petrolün fiyatını arttırmak amacıyla üretimde kesinti yapmayı müzakere ederken gerçekleşti. Her iki ülke de beklenen petrol antlaşması öncesinde üretime açık bir şekilde hız kazandırdı. Netice olarak Rusya ve Suudi Arabistan, antlaşma dahilinde söz konusu üretim seviyelerinden sırasıyla 300,000 ve 486,000 varil kesintiye gitti [10]. Rusya özünde, antlaşmayı erteleyerek ve Rus şirketlerinin o günün fiyatlarından düşük oranlarda petrol üretimi yapmasına izin verecek şekilde uygun bir zamanda bu antlaşmayı kabul ederek bölgedeki ortaklarını zekice alt etti ve kâr etmeyi sürdürdü.

Petrol üretimini azaltma antlaşmasını takiben, birçokları Rusya'nın artık OPEC'e katılabileceğini, bu antlaşmanın bu sonucu doğurabileceğini öne sürse de birliğin üyesi olmak Rusya'nın kendisi için tasavvur ettiği bir durum olmanın çok ötesinde. Rusya, OPEC'i Suudi Arabistan tarafından domine edilen bir organizasyon olarak görüyor ve burada iki başlılığın olamayacağını düşünüyor. Esasında Suudi Arabistan ile eş düzeyde müzakere yapmak ancak Rusya'nın OPEC'teki hiyerarşinin bir parçası olmadığı bir durumda mümkün olabilirdi. Ancak Moskova, OPEC'in altını oyma niyetine de sahip değil çünkü OPEC'in alandaki kısıtlayıcı kuralları olmaksızın Rusya, büyük olasılıkla üretim ve piyasalara erişim konusunda sürekli Suudi Arabistan'ı yakalamaya çabalamak durumunda kalacaktır.

Rusya'nın, sınırları içerisinde en büyük doğal gaz yataklarını elinde bulundurması göz önüne alındığında esasında doğal gaz piyasasındaki üstün konumunu korumanın peşinde olduğu görülür [11]. Moskova, bu maksatla 2000'lerin ortalarından bu yana Rusya'nın liderlik ettiği bir doğal gaz birliği fikrini öne çıkarıyor. İran ile beraber Doğal Gaz İhracatçısı Ülkeler Forumu'nun (GECF) 2001'de oluşturulması da Rusya'nın doğal gaz endüstrisinde kota ve fiyatları oturtma arzusuyla örtüşüyor. Bir süre boyunca GECF

Son 5 yılda Rus hükümeti Körfez'den petrol ve doğal gaz yatırımlarını güvence altına almak için fırsatlar kovalıyor. Bu politika sadece Batılı yatırımların düşen seviyesi sebebiyle değil, aynı zamanda Rus enerji endüstrisini küresel piyasaya entegre etme isteğinden de kaynaklanıyor

dünyaya Rusya, İran ve Katar tarafından öncülük edilen bir "doğal gaz OPEC"i olarak pazarlandı. Ancak proje başlatılmadı ve şu an etkisini yitirmiş bir vaziyette duruyor. Anında peşin fiyatına sınılaştırılmış doğalgaz (LNG) satan Katar'ın aksine, Rusya müşterileri ile uzun vadeli kontratlar imzalamayı tercih ediyor. Bu anlamda uyumlu bir küresel doğal gaz piyasasının yokluğu ile üretim ve ticaret politikaları konusundaki koordinasyonun eksikliği, GECF'in bağlayıcı taahhütler olmaksızın bir tartışma platformu olarak kalmasının asıl sebepleri arasında gösterilebilir [12].

Rusya, enerji stratejisinin bir gereği olarak enerji piyasasında dünyadaki ve bilhassa Orta Doğu'daki ortakları ile ortak fayda sağlayacak bir iş birliğine ulaşma hedefini de güdüyor. Öte yandan bu iş birliği, hâlâ Rusya'nın daha geniş bir bölgede yeniden keşfettiği bir durumda olmayı sürdürüyor. Tarihsel anlamda Sovyetler Birliği, kendi maden endüstrilerini geliştirmelerine yardımcı olarak bölgedeki müttefiklerine rehberlik yaptı. Kâr elde etmek için değil ama bağlantısız devletlerin sadakatini satın almak için bunu yaptı. Sovyetler Birliği tarafından Mısır, Irak, Cezayir, Libya ve Yemen'de 350'den fazla enerji projesi uygulandı [13]. Sovyetler Birliği, bu projelerin ana gövdesini finanse etti ve bu ülkelere kendi kaynaklarını keşfetmeyi ve çıkarmayı öğretti. Bugün ise güçler dengesi ve hâliyle Rusya'nın bölgedeki enerji öncelikleri değişti. Rusya artık mecburen yeni iş fırsatları için Körfez'e önem vermek zorunda.

Enerji piyasasında Suudi Arabistan ve Katar ile devam eden çekişmesine rağmen Rusya,

bunlarla olan ilişkisini bölümlere ayırmayı ve ortak enerji projeleri sürdürmeyi başardı. Bu strateji sadece kâr amaçlı değil, aynı zamanda riskleri minimum bir seviyeye indirmek için herkesin pazarını karşılıklı olarak bağımlı hâle getiriyor ve sağlıklı olmayan bir rekabetin önüne geçiyor. Son 5 yılda Rus hükümeti Körfez'den petrol ve doğal gaz yatırımlarını güvence altına almak için fırsatlar kovalıyor. Bu politika sadece Batılı yatırımların düşen seviyesi sebebiyle değil, aynı zamanda Rus enerji endüstrisini küresel piyasaya entegre etme isteğinden de kaynaklanıyor. Kasım 2016'da Rus petrol devi Rosneft, Katar'dan 5 milyar dolar değerinde bir yatırım taahhüdü aldı [14] ki bu, Rusya'nın bir Körfez İş Birliği Teşkilatı (KİK) ülkesiyle yaptığı en büyük enerji antlaşmasıydı. Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) menşeli Mubadala Petroleum ve Rosneft de Doğu Sibiryadaki iki petrol yatağını keşfetmek için bir antlaşma yapmaya oldukça yakın [15]. Rus Doğrudan Yatırım Fonu da aynı zamanda KİK'in varlık fonları ile birçok ortaklık kurdu ki enerji sektörü de dahil olmak üzere multimilyarlık yatırım taahhütleri sağlandı. Bunlar arasında Mubadala, Kuveyt Yatırım Otoritesi, Suudi Kamu Yatırımı Fonu, Katar Holding ve diğerleri var.

Rus enerji şirketleri, aynı zamanda bölgenin dört bir yanında yaygın bir proje portfolyosu geliştirdi. Rusya'nın üç büyük öncü enerji şirketi Rosneft, Gazprom ve özel sektörden Lukoil, petrol fazlalığından önce bölge çapındaki petrol ve gaz projelerindeki paylarını kayda değer biçimde arttırdılar. Rusya, hamlesini genel olarak Sovyet enerji iş birliğinin mirası üzerine inşa ederek Mısır'da [16], Irak'ta (Kürdistan da dahil olmak üzere) [17], Libya'da [18] ve İran'da [19] parlak projelere dahil oluyor.

Nükleer güç de Rus enerji stratejisinin bir uzantısı haline geldi. Bu endüstri sadece bir kamu şirketi olan Rosatom'un elinde toplandı. Rosatom, Rusya'nın aşamalar halinde petrol ve doğal gaza olan bağlılığını

Nükleer güç de Rus enerji stratejisinin bir uzantısı haline geldi. Bu endüstri sadece bir kamu şirketi olan Rosatom'un elinde toplandı. Rosatom, Rusya'nın aşamalar halinde petrol ve doğal gazla olan bağımlılığını azaltma politikasının asli bir unsurudur

azaltma politikasının asli bir unsurudur. Moskova nükleer endüstrisi hususunda ayrıca artan bir şekilde dünyanın dört bir yanındaki ortaklarına bağımlı hale geliyor, çünkü Rosatom nükleer santral inşa edip onun tüm hizmetlerini sağlama döngüsünü becerebilen sadece birkaç küresel şirketten biri. Rus nükleer endüstrisinin Orta Doğu'dan oldukça büyük menfaatleri var: Neredeyse tüm bölgesel güçler (petrol üretsin veya üretmesin) yapılacak bir iş birliğinden beklentilerini gözden geçirmek için Rosatom'a ulaştı. Moskova da ortaya çıkmakta olan bu ilgiye dair mesajını aldı ve nükleer endüstrisini etkili bir dış politika aracı olarak görmeye başladı. Rosatom, 2016 ilkbaharında Dubai'de ilk bölgesel ofisini açarak Orta Doğu'da kendi nükleer enerjisini pazarlama konusunda büyük bir sıçrama yaptı. Bu ofis, BAE'nin yanı sıra Mısır'da, İran'da, Ürdün'de ve Türkiye'de süren projelere göz kulak olacaktı. 2032'ye kadar 16 reaktör inşa etmek gibi oldukça iştahlı planları olan Suudi Arabistan da 2016'da Rusya'ya ulaştı ve nükleer iş birliğini öne çıkarmak için bir antlaşmanın zeminini hazırladı ki bu iş birliği dahilinde Moskova, Suudilerin nükleer altyapısını yeniden inşa edebilir [20].

Referanslar

- [1] Rusya Federasyonu'nun 2020'ye kadar Ulusal Güvenlik Stratejisi, Rusya Federasyonu Devlet Başkanı tarafından verilen talimatname ile onaylandı, 12 Mayıs 2009 No. 537. <http://rustrans.wikidot.com/russia-s-national-security-strategy-to-2020>
- [2] Rusya Federasyonu'nun Enerji Stratejisi, Rusya Federasyonu Devlet Başkanı tarafından verilen talimatname ile onaylandı, 13 Kasım 2009 No. 1715-r. <http://minenergo.gov.ru/node/1026>
- [3] Will Worley, Russia 'could run out of cash reserves over the next year', The Independent, 17 Eylül 2016. <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/russia-money-reserve-fund-2017-assets-oil-prices-recession-sanctions-a7313236.html>
- [4] How can Europe break its dependence on Russian energy, Debating Europe, 14 Haziran 2016. <http://www.debatingeurope.eu/2016/06/14/how-can-europe-break-its-dependence-on-russian-energy/#.WKMHQhJ97LY>
- [5] AB'nin petrol ithalatının %80'i şu an Avrupalı olmayan şirketlerden yapılıyor –araştırma, Transport and Environment, 11 Temmuz 2016. <https://www.transportenvironment.org/press/80-eu-oil-imports-now-supplied-non-european-companies-%E2%80%93-study>
- [6] Saudi Aramco enters Baltic market with oil supply deal with Polish PKN, Reuters, Haziran 2016. <http://www.reuters.com/article/us-pkn-poland-aramco-int-idUSKCN0YOo2X>
- [7] Stanley Reed and James Kanter, Putin's Surprise Call to Scrap South Stream Gas Pipeline Leaves Europe Reeling, New York Times, 2 Aralık 2014. https://www.nytimes.com/2014/12/03/business/south-stream-pipeline-cancellation-fallout.html?_r=0
- [8] Türkiye'nin doğal gaz kullanımının yüzde 20'si İran ve 13'ü Azerbaycan'dan sağlanırken yüzde 60'ı Rus boru hatlarından sağlanıyor. (Jude Klement, Turkey's Rising Natural Gas Demand Needs U.S. LNG, Forbes, 7 Şubat 2016.). <http://www.forbes.com/sites/judeclemente/2016/02/07/turkeys-rising-natural-gas-demand-needs-u-s-lng/#19845bd22ac7>
- [9] Tsvetana Paraskova, Russia To

- Cut From November's 11.231 Million Bpd Output, OilPrice, 2 Aralık 2016. <http://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Russia-To-Cut-From-Novembers-11231-Million-Bpd-Output4926.html>
- [10] Tyler Durden, Here Are The Details From The OPEC Production Cut Deal, ZeroHedge, 30 Kasım 2016. <http://www.zerohedge.com/news/2016-11-30/opec-said-reach-agreement-cut-output-12mm bpd>
- [11] OPEC Yıllık İstatistik Bülteni, 2015. http://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/ASB2015.pdf
- [12] Martin Vladimirov, Why is a natural gas OPEC not possible? Johns Hopkins University-SAIS Bologna, 2013. http://www.jhu.edu/ADMISSIONSBLOGDOCUMENTS/Mvladimirov%20MA_Thesis.pdf
- [13] Aleksandr Shumilin, Energy Strategy of Russia and the United States, Moscow, 2008, s. 50.
- [14] Marc Champion ve Javier Blas, Putin's Oil and Gas Deals Magnify Military Power in Middle East, Bloomberg, 20 Aralık 2016. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-12-20/putin-s-oil-and-gas-deals-magnify-military-power-in-middle-east>
- [15] Rosneft, St. Petersburg International Economic Forum'da 50'den fazla antlaşma imzaladı, 24 Mayıs 2014. <https://www.rosneft.com/press/today/item/175533/>
- [16] Aralık 2016'da Rosneft, Mısır sahillerine yakın bir bölgede yer alan ve Akdeniz'in en büyük doğal gaz projesi olan projenin yüzde 35'lik hissesini 1,12 milyar dolara satın aldı.
- [17] Lukoil ve Gazprom, 2009'dan beri, Batı Kurna da dahil olmak üzere, Irak'ta birçok büyük kontrat imzalamayı başardı. 2012'de Gazprom Neft, Irak Kürdistanı ile iki antlaşma imzaladı ki bu antlaşmalar onu, bölgeye giren dördüncü büyük petrol şirketi yaptı.
- [18] Gazprom ve Tatneft'nin ikisi de Arap Baharı öncesinde Libya'da petrol aramak için 200 milyon dolarlık yatırım yapmıştı.
- [19] Rusya Enerji Bakanlığı Ağustos 2014'te, İran ile yıllık 1,5 milyar dolar değerinde petrol karşılığı

mal antlaşması yaptığını duyurdu. Ortaya konan şartlar altında, günde yaklaşık 500,000 varil İran petrolü, Rus malları ve hizmetleri karşılığında indirimli fiyat üzerinden verilecekti.

[20] Russia shows interest in Saudi Arabia's reactor plans, Al Arabiya, 17 Ağustos 2016. <https://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2016/08/17/Russia-shows-interest-in-Saudi-Arabia-s-reactor-plans-.html>

YAZAR HAKKINDA

Yury Barmin, Orta Doğu ve Rusya'nın Orta Doğu Siyaseti üzerine odaklanan bir risk analistidir. Russian International Affairs Council'ın uzman araştırmacılarından. Orta Doğu Siyaseti, Rusya'nın bölgeye yönelik politikaları ve Suriye'de süren çatışmalara odaklanan yayınları vardır. Barmin, yüksek lisansını University of Cambridge'de Uluslararası İlişkiler alanında yapmıştır. Tezinde, Bahreyn ve Kuveyt merkezli Arap Baharı protestolarını mercek altına almıştır. Araştırma alanları arasında Körfez Siyaseti ve Rusya'nın Kuzey Kafkasya ve Körfez İş Birliği Teşkilatı monarşileri ile olan ilişkileri yer almaktadır.

AL SHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum, amacı; Şark bölgesi halklarının siyasal gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum, bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözeterek araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

    / SharqForum

 / Sharq-Forum

**الشرق
منتدى**
ALSHARQ FORUM

